

РЕШЕНИЕ

№ 24923

гр. София, 19.06.2026 г.

В ИМЕТО НА НАРОДА

АДМИНИСТРАТИВЕН СЪД - СОФИЯ-ГРАД, Първо отделение 42 състав, в
публично заседание на 12.06.2026 г. в следния състав:

СЪДИЯ: Калин Куманов

при участието на секретаря Росица Б Сточева и при участието на прокурора Тони Петрова, като разгледа дело номер **9240** по описа за **2024** година докладвано от съдията, и за да се произнесе взе предвид следното:

Производството е по реда на чл.203-207 от Административно-процесуалния кодекс (АПК) във вр.с чл.285, ал.1 и чл.284, ал.1 от Закона за изпълнение на наказанията и задържането под стража (ЗИНЗС).

Образувано е по искова молба вх.№ 26735/19.09.2024 г., подадена от Х. Т. И. от [населено място], [улица], ЕГН: [ЕГН], чрез адв.И., с която е предявен иск срещу Главна дирекция "Изпълнение на наказанията" в Министерството на правосъдието, за заплащане на обезщетение за причинени неимуществени вреди в размер на 12 908 лв., ведно със законната лихва върху сумата от 31.01.2020 г.

Ищецът твърди, че е увреден поради нечовешко и унизително отнасяне, осъществено чрез незаконосъобразни бездействия на администрацията на Затвора-гр.С., респективно на специализираните органи по изпълнение на наказанията, за които отговаря ГДИН. Наведените твърдения са конкретизирани в три направления. На първо място ищецът поддържа, че при освобождаването му от Затвора-гр.С. не му е бил осигурен придружител, въпреки тежкото му здравословно състояние. На второ място твърди, че през периода на престоя му в затвора не му е била осигурена консултация с гръден хирург, след прекарана фиброзно-кавернозна туберкулоза, въпреки данните за тежки увреждания на белия дроб и необходимостта от преценка за евентуално оперативно лечение. На трето място поддържа, че не му е била осигурена диетична храна, съобразена със заболяването му от хепатит тип С. Ищецът твърди, че в резултат на така описаните бездействия е преживял негативни емоционални състояния, изразяващи се във фрустрация, чувство на унижение, безпомощност и малоценност, мъка, страх, тревожност и притеснения. Поддържа, че поведението на администрацията е накърнило човешкото му

достойнство и го е поставило в положение, надхвърлящо неизбежното ниво на страдание, присъщо на изпълнението на наказанието лишаване от свобода. Претендира присъждане на внесената държавна такса по делото. В с.з. ищецът чрез адв.И. поддържа иска и моли същият да бъде уважен. Претендира присъждане на разноски, за което представя списък на разноските.

Ответникът – ГД Главна дирекция "Изпълнение на наказанията" в Министерството на правосъдието, в едномесечния срок по чл.131 ГПК е депозирал отговор по предявената искова претенция, с който е оспорил иска като неоснователен и недоказан. След уточняване на претенцията ответникът поддържа, че не са налице предпоставките за ангажиране на отговорността по чл.284, ал.1 ЗИНЗС, тъй като по делото не се установява нарушение на чл.3 ЗИНЗС. Сочи, че от представените медицински документи, епикризи, медицински справки и резултати от изследвания се установява, че на ищеца са полагани медицински грижи, че е бил настаняван във външни лечебни заведения, че са му извършвани изследвания, както и че при необходимост изпълнението на наказанието му е било прекъсвано с оглед провеждане на лечение. Оспорва да е налице отказ или бездействие по осигуряване на конкретно предписана консултация с гръден хирург, оспорва твърдяното непредоставяне на диетична храна и поддържа, че не е доказана необходимост от придружител при освобождаването. Прави възражение за изтекла погасителна давност по отношение на част от претенцията. Моли искът да бъде отхвърлен. В с.з. ответникът не се представлява. В молба от 05.05.2026 г. изразява становище по съществото на спора, като моли за отхвърляне на иска и за присъждане на юрисконсултско възнаграждение. Представителят на С. градска прокуратура дава заключение за неоснователност на предявения иск.

Съдът намира за установено следното от фактическа страна:

По делото не е спорно, че ищецът Х. Т. И. е изтърпявал наказание лишаване от свобода, като претенцията му е ограничена до периода от 15.02.2017 г. до 31.01.2020 г., през който е изтърпявал общо наказание на основание чл.25 НК в размер на 2 години и 6 месеца лишаване от свобода по НОХД 20787/2011 г. (л.36).

От представеното по делото медицинско досие, медицинските справки, епикризите, експертните решения на ТЕЛК и останалите медицински документи се установява, че ищецът е страдал от тежки хронични заболявания, включително от фиброзно-кавернозна туберкулоза на белите дробове, хроничен вирусен хепатит С, както и от други съпътстващи заболявания, включително наркомания и хероинова зависимост, по повод на които е провеждана метадонова субституираща терапия.

От експертно решение на ТЕЛК № 0632/26.06.2020 г. (л.10) се установява, че на ищеца е определена 80% трайно намалена работоспособност, считано от 02.08.2017 г., с водеща диагноза "Туберкулоза на белите дробове с отрицателни бактериологични изследвания", като в решението е отразено общо заболяване – фиброзно-кавернозна туберкулоза на белите дробове, фиброторакс вляво, хроничен вирусен хепатит С, генотип 1. В решението е отбелязано, че срокът на определената трайно намалена работоспособност е една година, не е определена чужда помощ.

В допълнителния лист към експертното решение на ТЕЛК от 26.06.2020 г. е отразено, че заболяването е установено на 02.08.2017 г. и че ищецът е пребивавал в затвора, където е продължило лечението му, започнато преди това, като до м. май 2018 г. лечението е било провеждано в един режим, а след това е продължило в друг. Посочено е, че след изписването от затвора през 2019 г. ищецът е хоспитализиран повторно поради влошаване на състоянието, като при контролни рентгенографии е установен фиброторакс вляво, липса на паренхим и наличие на остатъчни кухини, както и дисеминация вдясно. Отразено е още наличието на хроничен хепатит

В и С, HCV инфекция, вирусно натоварване и насочване за лечение с Епклуза за 12 седмици. Обективно е описан сонорен перкуторен тон, скъсен в лявата гръдна половина, изострено дишане вдясно, амфорично дишане вляво дорзално на голяма площ, нормофреквентна сърдечна дейност, мек и неболезнен корем и липса на отоци по крайниците.

От експертните решения на ТЕЛК от 16.08.2018 г. (л.11), от 15.09.2017 г. (л.12) и от 16.07.2019 г. (л.13) също се установява 80% трайно намалена работоспособност, като водещата диагноза е фиброзно-кавернозна туберкулоза на белите дробове, потвърдена бактериоскопично. В анамнезата е отразено, че ищецът е в затвор, където е продължило лечението му, като са посочени още хепатит В и С и наркомания на терапия с метадон. С указаните експертни решения не е определена нужда от чужда помощ.

От медицинско становище на СБАЛПФЗ – С. област ЕООД (л.14), изготвено от д-р К. П., се установява, че ищецът е хоспитализиран на 02.08.2017 г. с инфилтративно-пневмонична туберкулоза на белите дробове, във фаза на разпадане и разсейване, бактериоскопично положителен, с данни за вторична анемия, хепатит В и С и наркомания. В становището е отразено, че туберкулозостатичната терапия е започнала на 04.07.2017 г. с четири препарата, след бактериологично потвърждение на специфичен процес. При постъпването е описано увредено общо състояние, масивни рентгеноморфологични изменения на двата бели дроба, множество кухинни просветлявания, напреднали изменения в левия бял дроб и данни за десен бял дроб с множество изменения, включително кавитиращи огнища и нодули.

В същото медицинско становище е посочено, че тежките необратими поражения на левия бял дроб налагат в перспектива, след обезбациляване, консултация с гръден хирург с оглед пулмонектомия. Посочено е още, че поради естеството на заболяването и масивните поражения на белодробния паренхим е необходим ежеседмичен контрол на вътрешното и лечението на пациента от специалист по пневмология и фтизиатрия в специализирано лечебно заведение. В заключение е прието, че интензивната фаза на лечение трябва да продължи през следващите 3-4 месеца в СБАЛПФЗ при условия на интензивно наблюдение и задължителен хранителен режим – висококалорична и витаминозна храна, осигурявана от придружител/майка му.

От представена справка на Затвора-гр.С. за времето на прекъсване на наказанието (л.17) се установява, че ищецът е бил в прекъсване на изпълнението на наказанието за следните периоди: от 01.08.2017 г. до 01.10.2017 г. за срок от два месеца; от 01.10.2017 г. до 01.02.2018 г. за срок от четири месеца; от 05.09.2018 г. до 07.12.2018 г. за срок от три месеца; от 01.10.2019 г. до 30.11.2019 г. за срок от 60 дни; от 30.11.2019 г. до 29.01.2020 г. за срок от 60 дни. В същата справка е посочено, че лицето е освободено с условно предсрочно освобождаване на 30.01.2020 г.

От медицинските справки, изготвени от Медицинския център при Затвора-гр.С. (л.38, л.40), се установява, че по време на изтърпяване на наказанието ищецът е бил на лечение в следните периоди: от 21.06.2017 г. до 07.07.2017 г. в СБАЛ ЛС при Затвора-гр.С.; от 10.09.2017 г. до 30.11.2017 г. в СБАЛПФЗ – С. област; от 03.09.2018 г. до 05.09.2018 г. и от 10.09.2018 г. до 17.09.2018 г. в СБАЛЛС при Затвора-гр.С., вкл. за лечение на фибро-кавернозна туберкулоза.

Установява се още, че през 2019 г. ищецът е лекуван в МИ – МВР, клиника по гастроентерология, в периодите от 28.03.2019 г. до 01.04.2019 г., от 18.06.2019 г. до 21.06.2019 г., от 26.08.2019 г. до 29.08.2019 г. и от 24.09.2019 г. до 27.09.2019 г. Посочено е, че в рамките на осем месеца е настаняван и лекуван трикратно в специализирана клиника по гастроентерология и е лекуван и изследван за хроничен вирусен хепатит С, хроничен вирусен хепатит В, наркомания, хероинова зависимост и дългогодишна метадонова субституираща терапия. В медицинската справка е отбелязано още, че ищецът на няколко пъти е отказвал лечение в СБАЛЛС-гр.Л.. От 01.10.2019 г. е бил в прекъсване на наказанието във връзка с лечение в С. "Св.С.", като след започване на

лечението е освободен от затвора на 31.01.2020 г.

В същата медицинска справка е възпроизведено и заключението на констативен протокол на Изпълнителна агенция "Медицински надзор", изготвен по повод проверка във връзка с досъдебно производство, образувано по оплакване от некачествено медицинско обслужване на ищеца. Посочено е, че за изясняване на всички факти и обстоятелства проверяващият екип е изискал от СБАЛ ЛС всички относими медицински и други документи. Според отразеното в справката, в констативния протокол е посочено, че от м. август 2017 г. до м. септември 2019 г. ищецът е получавал прекъсвания на наказанието ежегодно за по няколко месеца, за да бъде дадена възможност във връзка с диагностиката и лечението на заболяванията му да потърси медицинска помощ в лечебни заведения от системата на гражданското здравеопазване, извън системата на местата за лишаване от свобода.

В справката е посочено още, че предвид предоставените на проверяващите медицински и други документи относно здравната помощ, оказана на ищеца по време на изпълнение на наказанието лишаване от свобода, не са налице основания за образуване на административнонаказателно производство. Отразено е и становище, че в периодите на прекъсване на наказанието ищецът е могъл да осъществи консултация със специалист по гръдна хирургия извън местата за лишаване от свобода, ако е желал това предвид белодробното си заболяване. В същата медицинска справка е отразено, че извън местата за лишаване от свобода лицата, болни от пневмо-фтизиатрични заболявания, пребивават в специализирани клиники единствено в периоди на обостряне на заболяванията си, а извън местата за лишаване от свобода лицата с наркотична зависимост и хроничен хепатит В и С не пребивават в специализирани клиники, а спазват препоръчан хранителен режим, включващ режим на диетично хранене. Отразено е, че според медицинска справка от д-р Н. Т., директор на медицинския център при затвора, за хронологичен период от една година ищецът е посетил едва четири пъти медицинския център, като при тези посещения не е давал оплаквания от храносмилателната и жлъчно-чернодробната система, нито от белите дробове и други органи на дихателната система. Посочено е, че са били спазени всички препоръки на външни хабилизирани медицински специалисти, както и че на ищеца е предписана специална диета и му е отпускана хепатопротективна и витаминозна терапия. Като заключение в медицинската справка е отразено, че ищецът е страдал от хронични заболявания по време на изтърпяване на наказанието лишаване от свобода, като винаги при обостряния е бил хоспитализиран или е получавал прекъсване на наказанието съгласно чл.447 НПК, тоест е ползвал специфични условия предвид здравословното си състояние.

По делото е разпитан като свидетел д-р М. Т.. Същият заяви, че е директор на Медицинския център в Затвора-гр.С. от 2021 г., че е запознат с медицинското досие на ищеца, но не е виждал и не е лекувал Х. Т. И., тъй като последният е излязъл от затвора преди свидетелят да постъпи на работа. Сочи, че в медицинското досие има медицински справки, включително от предходния директор на медицинския център, както и че ищецът е лежал многократно в болницата. Допълва, че е извършвана проверка от Изпълнителна агенция "Медицински надзор" по жалба за недобро медицинско обслужване, като проверката е приключила с констативен протокол и не са установени нарушения. По въпроса за гръдния хирург свидетелят заявява, че през 2017 г. ищецът има две пролежавания в Държавната туберкуозна болница на [улица]– С. гара, като при първото пролежаване има медицинско становище от доц. К. П., в което се препоръчва консултация с гръден хирург с оглед евентуално оперативно отстраняване на белодробен дял, но с уточнение "след обезбациляване". Споделя, че по това време ищецът е бил с тласък на специфичния туберкулозен процес, с бактериален титър и имунен срив, като според него при такъв срив оперативните интервенции са рискови. При предявяване на епикриза свидетелят

посочва, че след изписване е необходима консултация с компетентни органи, като отново отбелязва, че през този период ищецът е бил с прекъсване на наказанието. Сочи още, че при хоспитализациите в Медицинския институт ищецът е бил консултиран с пулмолог, а в епикризите са били дадени препоръки за лечение след дехоспитализацията.

Съдът кредитира показанията на свидетеля единствено в частта, в която същите възпроизвеждат съдържанието на медицинската документация и дават информация за наличните в медицинското досие документи, справки, хоспитализации и проверки. Свидетелят няма преки впечатления от медицинското обслужване на ищеца през процесния период, тъй като е директор на медицинския център от 2021 г., след приключването му. Поради това Съдът не основава крайните си фактически изводи върху лични възприятия на този свидетел, а върху писмените медицински доказателства, които свидетелят коментира.

В хода на съдебното производство, с протоколно определение от 12.02.2026 г. е допуснато увеличаване на иска от 12 908 лв. на 16 908 лв. съгласно молба на ищеца от 13.05.2025 г., а впоследствие с Определение № 5973 от 13.02.2026 г. е допуснато и второ увеличаване на иска от 16 908 лв. на 27 000 лв. съгласно молба на ищеца от 15.10.2025 г.

По делото бяха събрани следните писмени доказателства:

1. От ищеца: приложените към исковата молба, подробно описани в нея.
2. От ответника: с молба от 10.07.2025 г. – 6 бр. епикризи, медицинско становище, медицински справки и резултати от изследвания; с писмо от 23.07.2025 г. – Заповед № 4849/15.04.2024 г.; Медицинско досие – 66 листа; уточнение кой е бил ръководител на медицинския център през исковия период.

При така установената фактическа обстановка Съдът достигна до следните правни изводи:

Исковата молба съдържа визираните в закона реквизити и е процесуално допустима като подадена от активно легитимирано лице, притежаващо правен интерес, с оглед фактическите твърдения на ищеца, че е претърпял неимуществени вреди от незаконосъобразни бездействия на служители на ответника.

Според чл.285, ал.1 ЗИНЗС искът по чл.284, ал.1 от същия закон се разглежда по реда на глава 11 АПК "Производства за обезщетения", където в чл.205 е регламентирано, че искът за обезщетение се предявява срещу юридическото лице, представлявано от органа, от чийто незаконосъобразен акт, действие или бездействие са причинени вредите, а чл.203, ал.2 препраща за неуредените случаи към ЗОДОВ.

Исковата претенция е насочена срещу ГДИН, която е надлежен ответник. Ответникът съгласно чл.12, ал.2 ЗИНЗС е юридическо лице към Министъра на правосъдието, и осъществява прякото ръководство и контролът върху дейността на местата за лишаване от свобода, а затворите са нейни териториални служби (чл.12, ал.2 ЗИНЗС). За вредите, причинени от незаконосъобразни актове, действия и/или бездействия на администрацията на затвора и длъжностни лица в системата на тази администрация, следва да отговаря юридическото лице. Според чл.205 АПК това е юридическото лице, представлявано от органа (в случая от специализираните органи по изпълнение на наказанията), от чиито незаконосъобразен акт, действие или бездействие са причинени вредите.

По възражението за погасителна давност, отправено от ответника, Съдът намира следното: ЗИНЗС не съдържа специална уредба на погасителната давност за исковете по чл.284, ал.1 ЗИНЗС. Ето защо приложение намира общият петгодишен давностен срок по чл.110 ЗЗД. При претенции за обезщетение за вреди от продължаващи фактически действия или бездействия началният момент на давностния срок следва да се свърже с преустановяване на твърдяното увреждащо поведение. В случая исковата молба е подадена на 19.09.2024 г., а ищецът поддържа, че твърдените бездействия са продължили до

освобождаването му на 30/31.01.2020 г. При така формулираната претенция Съдът не намира основание да отхвърли иска изцяло като погасен по давност. Дори отделни медицински документи, на които ищецът се позовава, да са от 2017 г., искът е формулиран като такъв за продължително непредоставяне на медицинска консултация, диетичен режим и придружител в рамките на целия исков период. Поради това спорът следва да бъде разгледан по същество.

По силата на чл.284, ал.1 ЗИНЗС държавата отговаря за вредите, причинени на лишени от свобода и задържани под стража от специализираните органи по изпълнение на наказанията в резултат на нарушения на чл.3 от същия закон. Според чл.3, ал.1 ЗИНЗС осъдените и задържаните под стража не могат да бъдат подлагани на изтезания, на жестоко, нечовешко или унизително отношение. Според ал.2 на същата законова разпоредба за нарушение на ал.1 се смята и поставянето в неблагоприятни условия за изтърпяване на наказанието лишаване от свобода или задържането под стража, изразяващи се в липса на достатъчно жилищна площ, храна, облекло, отопление, осветление, проветряване, медицинско обслужване, условия за двигателна активност, продължителна изолация без възможност за общуване, необоснована употреба на помощни средства, както и други подобни действия, бездействия или обстоятелства, които уронват човешкото достойнство или пораждат чувство на страх, незащитеност или малоценност. Тълкуването на цитираните разпоредби налага извода, че е установено задължение за затворническата администрация за осигуряване на благоприятни условия за изтърпяване на наказанието "лишаване от свобода" и мярката "задържане под стража".

Производството по чл.284 и сл. ЗИНЗС е специфично съдебно средство за лишени от свобода и задържани под стража за компенсиране на вреди в резултат на нарушение на забраната за изтезание, нечовешко или унизително отношение от страна на специализираните органи по изпълнение на наказанията, регламентирана изрично в новата редакция на чл.3 ЗИНЗС. Тази забрана произтича пряко и от чл.3 на Конвенцията, която по силата на чл.5, ал.4 от Конституцията е част от вътрешното право и има предимство пред националното законодателство.

По съществото на спора Съдът намира следното:

За да бъде основателен искът по чл.284, ал.1 ЗИНЗС, следва да са налице кумулативно три предпоставки: действие или бездействие на орган по изпълнение на наказанията в нарушение на чл.3 ЗИНЗС, настъпила в резултат на нарушението неимуществена вреда в правната сфера на ищеца, която се предполага до доказване на противното по силата на въведената с разпоредбата на чл.284, ал.5 ЗИНЗС оборима презумпция и причинно-следствена връзка между тях.

В практиката на Европейския съд по правата на човека по приложението на чл.3 ЕКПЧ последователно се приема, че за да попадне дадено третиране в приложното поле на тази разпоредба, то следва да достигне минимално ниво на суровост, като оценката на този минимум зависи от всички обстоятелства по делото – продължителността на въздействието, физическите и психическите последици, възрастта, пола и здравословното състояние на лицето. Държавата има задължение да гарантира, че лишено от свобода лице се намира в условия, съвместими с уважението към човешкото достойнство, и че здравето и благосъстоянието му са гарантирани в достатъчна степен, като се имат предвид практическите изисквания на лишаването от свобода. Това обаче не означава, че всяко заболяване на лишено от свобода лице или всяко негово несъгласие с начина, по който е организирано лечението му, автоматично представлява нарушение на чл.3 ЕКПЧ, респективно на чл.3 ЗИНЗС. Необходимо е да се установи конкретно действие, бездействие или съвкупност от условия, които обективно уронват човешкото достойнство или пораждат чувство на страх, незащитеност или малоценност с интензитет, надхвърлящ неизбежното страдание, присъщо на лишаването от свобода.

Съдът намира за необходимо изрично да посочи приложението на презумпцията по чл.284, ал.5 ЗИНЗС, тъй като именно в тази насока са основните възражения на процесуалния представител на ищеца. Посочената разпоредба въвежда оборима презумпция за настъпване на неимуществени вреди при доказани нарушения по чл. 284, ал. 1 ЗИНЗС, респективно при доказано нарушение на чл.3 ЗИНЗС. Тази презумпция облекчава доказването на вредите, но не освобождава ищеца от необходимостта да бъде установено самото нарушение. С други думи, законът презумира вредата, след като бъде доказано поставяне в неблагоприятни условия или друго третиране в нарушение на чл.3 ЗИНЗС, но не презумира самия факт на нарушение. Точно поради това, когато Съдът не установи твърдяното противоположно

действие или бездействие, презумпцията по чл.284, ал.5 ЗИНЗС не намира приложение.

Съобразно чл.154, ал.1 ГПК всяка страна следва да установи фактите, на които основава своите искания или възражения. В производствата по чл. 284 ЗИНЗС това правило се прилага при отчитане на спецификата на спора, включително на обстоятелството, че значителна част от доказателствата относно условията в местата за лишаване от свобода се намират у администрацията. Именно поради това законът предвижда и задължение за съда да изисква от специализираните органи по изпълнение на наказанията информация от значение за правилното решаване на делото. В случая Съдът изпълни това свое задължение, като изиска медицинското досие на ищеца, прие представените медицински документи и справки и допусна свидетел относно заявените от ответника обстоятелства. След събирането на тези доказателства обаче Съдът не установява твърдените от ищеца противоправни бездействия.

Доказателствената тежест не означава задължение за представяне на доказателства единствено от страната, която я носи, тъй като Съдът основава изводите си върху всички събрани доказателства, независимо от кого са представени. Въпросът за доказателствената тежест се свежда до последиците от недоказването. Когато релевантен факт, от който страната черпи благоприятни последици, не бъде установен от събраните по делото доказателства, Съдът следва да приеме, че този факт не се е осъществил. Щом не е осъществен юридическият факт, не могат да настъпят и правните последици, които материалноправната норма свързва с него.

Твърдените от ищеца неблагоприятни условия не касаят битовите условия в мястото за лишаване от свобода в широк смисъл, а са конкретизирани в три самостоятелни направления: липса на придружител при освобождаването му от Затвора-гр.С.; липса на консултация с гръден хирург след прекарана фиброзно-кавернозна туберкулоза; липса на диетична храна, съобразена със заболяването му от хепатит тип С.

Предметът на настоящото производство не е обща медицинска ревизия на проведеното лечение на ищеца, нито абстрактна преценка дали същият е страдал от тежки заболявания. Последното е установено. Предмет на делото е дали от събраните доказателства се установяват конкретните твърдени от ищеца бездействия на администрацията на ответника – неосигуряване на консултация с гръден хирург, неосигуряване на диетична храна и неосигуряване на придружител при освобождаването – и дали тези бездействия представляват нарушение на чл.3 ЗИНЗС.

Съдът приема за доказано, че ищецът е страдал от тежко белодробно заболяване, хроничен хепатит С и е бил с 80% трайно намалена работоспособност. Приема за доказано, че в медицинската документация има препоръка или обсъждане на консултация с гръден хирург с оглед евентуална оперативна преценка. Тези факти обаче не са достатъчни за уважаване на иска. Те доказват здравословното състояние на ищеца, но не доказват сами по себе си противоправно бездействие на администрацията.

По твърдението за неосигурена консултация с гръден хирург:

От доказателствата се установява, че през 2017 г. ищецът е бил лекуван във връзка с туберкулозно заболяване, като в медицинско становище е препоръчана консултация с гръден хирург с оглед евентуално оперативно поведение, но след обезбациляване. Това обстоятелство е важно и Съдът го приема за доказано. Същото обаче следва да бъде тълкувано в неговия медицински и фактически контекст.

Съдът приема, че медицинското становище доказва сериозността на белодробното заболяване на ищеца към 2017 г., както и наличието на медицинска преценка за необходимост от бъдеща консултация с гръден хирург, но следва да се отбележи, че самото становище поставя тази консултация в перспектива и след обезбациляване, с оглед евентуална пулмонектомия. То не представлява конкретно назначение за преглед при гръден хирург на определена дата или в определен срок, нито съдържа данни за отказ на администрацията на затвора да изпълни конкретно лекарско назначение.

Препоръката е поставена в бъдещ и условен план – след обезбациляване и с оглед евентуална преценка за оперативно лечение. Тя не съдържа конкретно назначение за преглед при гръден хирург на определена дата, не съдържа срок, в който администрацията следва да го организира, и не удостоверява, че операцията е била безусловно показана, възможна и наложителна към момента на издаване на медицинския документ. Напротив, от медицинската документация, както и от обясненията, дадени от свидетеля въз основа на тази документация, се установява, че към този период ищецът е бил с активен специфичен туберкулозен процес и имуносупресия, което е обстоятелство с пряко значение за невъзможността за оперативно поведение.

Именно заболяванията, от които е страдал ищецът през исковия период, в съчетание с доказаните по делото от медицинските документи негови зависимости, са осуетили извършването на пулмонектомия и не консултацията с гръден хирург е причина за непроведено оперативно лечение. Налага се изводът, че в случа липсва причинно-следствена връзка между твърдяното бездействие на ответника и претендираните вреди.

От съществено значение в случая е обстоятелството, че медицинските документи, на които ищецът се позовава, са епикризи и медицински становища, издадени във връзка с лечението на пациента, адресат на които **не е ответникът** по делото, техен адресат а самият ищец. Последните не представляват индивидуални административни актове или задължителни разпореждания до ГДИН за извършване на конкретно действие в определен срок. Епикризата по естеството си удостоверява проведеното болнично лечение, състоянието на пациента при изписването и дадените медицински препоръки към пациента и лекуващите го лекари. Обстоятелството, че даден медицински документ се намира в медицинското досие или е бил представен по делото, има значение за установяване на здравословното състояние и за медицинската информираност относно състоянието на пациента, но не е достатъчно само по себе си да установи неизпълнено конкретно задължение на администрацията.

По делото не е представен нито един документ, от който да се установява, че след обезбациляване компетентен лекар е назначил конкретен преглед при гръден хирург, който администрацията е отказала или осуетила. Не е представена **молба** на ищеца до администрацията за осигуряване на такава консултация, по която да е налице отказ или бездействие. Не са ангажирани писмени доказателства, че лекар от медицинския център е предложил извеждане на ищеца за консултация с гръден хирург и това предложение е останало неизпълнено от началника на затвора или от друг компетентен орган.

Следва изрично да се посочи, че в доводите си ищецът на практика приравнява непроведената според него консултация с гръден хирург с непроведено *оперативно лечение*, респективно с пропуснатата пулмонектомия. Между двете обаче съществува съществена разлика. Консултацията с гръден хирург представлява специализирана медицинска преценка дали, кога и при какви условия евентуално оперативно поведение е допустимо и целесъобразно. Тя не е равнозначна на предписание за извършване на операция, още по-малко на доказателство, че операцията е била медицински показана, възможна и пропусната поради поведение на администрацията. Дори да се приеме, че такава консултация е следвало да бъде проведена, не следва автоматично извод, че резултатът от нея би бил назначаване на оперативно лечение. Именно поради това твърдението за непроведена консултация не може да бъде разширявано до твърдение за непроведена дължима операция, без това да е доказано със специални медицински доказателства.

В тази връзка следва да се отчете обстоятелството, че ищецът не поиска изслушване на съдебно-медицинска експертиза. По делото са представени експертни решения на ТЕЛК, които установяват намалена работоспособност и диагнози, но не представляват съдебно-медицинска експертиза по въпросите дали консултацията с гръден хирург е била медицински необходима, кога е следвало да бъде проведена, дали е била приложима при конкретното състояние на ищеца, дали евентуална операция е била възможна и дали непровеждането на консултация е довело до влошаване на здравето. Тези въпроси изискват специални медицински знания. Съдът не може сам, въз основа единствено на прочит на епикризи, да замести медицинския експерт и да направи категоричен медицински извод за дължимост, срок и последици от непровеждането на консултацията. Ищецът, представляван от адвокат, не е формулирал доказателствено искане за назначаване на съдебно-медицинска експертиза с такива задачи. Съдът изиска медицинското досие и събра наличната медицинска документация, но при липса на експертно заключение не може да приеме за установено, че непровеждането на консултация с гръден хирург представлява медицински неправилно поведение, още по-малко такова с интензитет на нарушение по чл.3 ЗИНЗС.

Съдът съобрази данните за реално оказвана на ищеца медицинска помощ. От наличните по делото медицински документи, епикризи, справки и резултати от изследвания, показват, че ищецът не е бил оставен без медицинска грижа. Установява се, че е бил хоспитализиран, че са му направени пулмологични консултации, изследвания, издавани са медицински становища и прекъсвания на наказанието с лечебна цел. Тези опровергават тезата, че здравословното състояние на ищеца е било цялостно negliжирано от администрацията. Отговорността по чл.284 ЗИНЗС не се ангажира при всяко несъгласие на лишения от

свобода с медицинската преценка или при всяко непроведено желано от него изследване или консултация, а само когато е налице *съществен* дефицит на медицинска грижа, който поставя лицето в ситуация на страдание, несигурност или унижение, надхвърлящи неизбежното при лишаване от свобода.

Особено значение има и обстоятелството, че през значителни части от исковия период изпълнението на наказанието е било прекъсвано с лечебна цел. Това показва, че администрацията не е игнорирала здравословното състояние на ищеца, а е предприемала действия, позволяващи лечението му извън мястото за лишаване от свобода. За периодите на прекъсване не се установява ГДИН да е контролирала или да е възпрепятствала достъпа на ищеца до външна медицинска помощ. Следователно, ако определена медицинска консултация не е проведена през период, в който наказанието е било прекъснато, това не може без допълнителни доказателства да се вмени като противоправно бездействие на администрацията на затвора.

Показанията на свидетеля Т. не са решаващи за този извод. Съдът ги цени ограничено, доколкото свидетелят няма преки възприятия от исковия период и не е лекувал ищеца. Показанията му са относими само в частта, в която възпроизвеждат съдържанието на медицинската документация и съобщават за наличието на документи, хоспитализации, медицински справки и проверки. Изключвайки медицинските оценки, дадени от свидетеля, Съдът намира, че писмените доказателства, събрани по делото, не установяват конкретно изпълнено предписание за консултация с гръден хирург.

Ето защо Съдът приема, че по това направление е доказано тежко белодробно заболяване и наличие на медицинско обсъждане на бъдеща консултация с гръден хирург, но не е доказано противоправно бездействие на ответника. Не е доказано конкретно дължимо и изпълнено медицинско действие, не е доказан отказ или осуетяване от страна на администрацията, не е доказано влошаване поради липса на консултация и не е доказано третиране с интензитет по чл.3 ЗИНЗС.

По твърдението за неосигурена диетична храна:

Ищецът твърди, че поради заболяването си от хепатит С е следвало да получава диетична храна, но такава не му е била осигурена. От медицинските документи се установява, че ищецът страда от хепатит С. Това обстоятелство съдът приема за доказано. Самото наличие на това заболяване обаче не води автоматично до извод за нарушение на чл. 3 ЗИНЗС.

В тази част Съдът съобрази, че в медицинската справка на Медицинския център при Затвора-гр.С. е отразено, че на ищеца е била предписана специална диета и му е отпускана хепатопротективна и витаминозна терапия. Посочено е още, че при посещенията си в медицинския център ищецът не е давал оплаквания от храносмилателната и жлъчно-чернодробната система. Тези данни имат значение за преценката дали е доказано твърдяното от ищеца пълно или съществено непредоставяне на подходяща храна. При наличието на такава медицинска справка и при липса на доказателства в обратен смисъл Съдът не може да приеме, че твърдението за липса на диетична храна е доказано.

Действително в част от медицинските документи се съдържат препоръки за висококалорична и витаминозна храна. Тези препоръки обаче следва да се тълкуват в контекста на цялостното тежко здравословно състояние и лечението на белодробното заболяване, а не като доказателство, че затворническата администрация не е осигурила храна, съобразена със здравословното състояние на ищеца. Медицинското становище, в което е посочена необходимост от висококалорична и витаминозна храна, е изготвено във връзка с конкретно болнично лечение и с необходимостта от продължаване на интензивната фаза на лечението в специализирано лечебно заведение, като не установява само по себе си изпълнение от страна на ГДИН на конкретно предписан хранителен режим през целия исков период. В същото становище е посочено, че храната следва да се осигурява от придружител/майката на ищеца в контекста на болничното лечение, което още повече не позволява този документ да бъде тълкуван като доказателство за изпълнено задължение на затворническата администрация да осигурява конкретна диета в рамките на целия исков период.

За да се приеме нарушение в тази част, следва да се установи не само заболяване хепатит С, а конкретно непредоставяне на предписан хранителен режим, поставящ ищеца в неблагоприятни условия по смисъла на чл. 3 ЗИНЗС. По делото не е доказано каква храна реално е получавал ищецът и по какво тя се е отклонявала от медицински дължимата. Не е доказан отказ за предоставяне на диетична храна. Не е доказано и здравословно влошаване, причинено от храненето. Обратно, по медицинската справка е

отразено, че е била предписана специална диета и е отпускана хепатопротективна и витаминозна терапия. В практиката по чл.3 ЕКПЧ и чл.3 ЗИНЗС липсата на достатъчна или подходяща храна може да представлява елемент от неблагоприятни условия, когато е доказано, че предоставяната храна по количество, качество или медицинска пригодност поставя лицето в унизително или здравно рисково положение. В настоящия случай такъв фактически състав не се установява. Не е доказано лишаване от храна, нито е доказан отказ от конкретно предписана диета, не е доказано и здравословно влошаване вследствие на храненето.

Ето защо Съдът приема, че по това направление е доказано заболяването хепатит С, но не е доказано противоправно бездействие на администрацията, изразяващо се в непредоставяне на конкретно дължим диетичен режим. Напротив, наличната медицинска справка сочи, че на ищеца е била предписана специална диета и му е отпускана хепатопротективна и витаминозна терапия. Поради това и в тази част не е установено нарушение на чл.3 ЗИНЗС.

По твърдението за неосигурен придружител при освобождаването:

Ищецът основава това твърдение на тежкото си здравословно състояние, определената 80% трайно намалена работоспособност и разпоредбата на чл.181, ал.3 ЗИНЗС. Съгласно тази разпоредба на освободените лица, които поради физически недъг или болест се нуждаят от помощ, се осигурява придружител. Законът не свързва задължението за осигуряване на придружител с всяко заболяване, нито с всеки процент трайно намалена работоспособност, а с конкретна нужда от помощ към момента на освобождаването.

Съдът приема за доказано, че ищецът е бил с тежко заболяване и с определена 80% трайно намалена работоспособност. Тези обстоятелства обаче не са достатъчни сами по себе си да установят, че към момента на освобождаването ищецът е бил в невъзможност да се придвижва самостоятелно или че задължително се е нуждаел от чужда помощ. В представените експертни решения на ТЕЛК не се установява определена потребност от чужда помощ. Нито едно от тези експертни решения не съдържа данни за определена на освидетелстваното лице чужда помощ. Не е представен медицински документ, съставен непосредствено преди или към датата на освобождаването, от който да следва, че ищецът се нуждае от придружител.

Не е представена и молба на ищеца до администрацията за осигуряване на придружител, нито са ангажирани други доказателства, че такава помощ е била поискана и отказана. Не бяха заявени за събиране от ищцовата страна гласни доказателства относно конкретната фактическа ситуация при освобождаването – какъв багаж е носил, дали е поискал съдействие, дали му е отказано съдействие, как се е придвижил след освобождаването и какви непосредствени последици са настъпили. Тези факти са съществени, тъй като без тях не може да се установи нито възникването на задължение за администрацията, нито неизпълнението му.

Допълнително следва да се отчете, че според справките по делото ищецът е бил в прекъсване на наказанието до 29.01.2020 г., а е освободен с условно предсрочно освобождаване на 30.01.2020 г. Тази фактическа особеност изисква още по-конкретни доказателства за начина, по който е протекло освобождаването, и за действието, което администрацията е следвало да извърши, но не е извършила. Такива доказателства липсват по делото.

Следователно по това направление е доказано тежко здравословно състояние, но не е доказана конкретна нужда от придружител към датата на освобождаването, не е доказано знание на администрацията за такава нужда и не е доказан отказ или бездействие от нейна страна. Поради това не се установява нарушение на чл.3 ЗИНЗС и във връзка с чл.181, ал.3 ЗИНЗС.

При съвкупната преценка на доказателствата Съдът достига до извода, че по делото е доказано заболяването, но не и деликтът. Доказано е неблагоприятно здравословно състояние, но не и нечовешко или унизително отношение от страна на администрацията. Доказани са хоспитализации, изследвания, прекъсвания на наказанието с лечебна цел и отделни медицински препоръки, но не и неизпълнено конкретно предписание за консултация с гръден хирург, не и неизпълнен конкретен диетичен режим, не и конкретна необходимост от придружител при освобождаване.

Съдът не омаловажава заболяванията на ищеца, напротив, те са приети за доказани. Но тежестта на заболяването не замества доказването на противоправното поведение. Ако самото наличие на тежко

заболяване беше достатъчно за ангажиране на отговорността по чл.284 ЗИНЗС, всяко лице, лишено от свобода и страдащо от сериозно заболяване, би имало право на обезщетение независимо от това дали администрацията е предприемала действия по медицинско обслужване, а не такава е целта на закона. Целта на чл.284 ЗИНЗС е да обезщети вредите от нарушение на чл.3 ЗИНЗС, а не да създаде обективна отговорност на държавата за всяко заболяване на лишено от свобода лице.

Не се установява и кумулативно въздействие на твърдените обстоятелства, което да достигне прага на нечовешко или унижително отношение. Преценени поотделно, трите твърдения остават недоказани като противоправни бездействия. Преценени в съвкупност, те също не обосновават извод, че ищецът е бил поставен в положение, несъвместимо с човешкото достойнство. Съвкупността от доказателствата сочи на лице с тежко здравословно състояние, по отношение на което са налице медицински документи, хоспитализации, специализирани прегледи, изследвания и прекъсвания на наказанието с лечебна цел, а не на лице, оставено без медицинска грижа, без храна или без необходима помощ.

Само при доказано нарушение на чл.3 ЗИНЗС може да се задейства презумпцията по чл.284, ал.5 ЗИНЗС. Тази презумпция би намерила приложение, ако по делото беше установено, че ищецът е бил поставен в неблагоприятни условия, изразяващи се в липса на медицинско обслужване, липса на храна или друго подобно обстоятелство, което уронва човешкото достойнство или поражда чувство на страх, незащитеност или малоценност. В настоящия случай обаче първичният факт, който поражда презумпцията – нарушение на чл.3 ЗИНЗС – не е доказан. Поради това не може да се приеме, че неимуществените вреди се предполагат.

Само за пълнота следва да се отбележи, че ищецът не ангажира самостоятелни доказателства за интензитета на твърдените неимуществени вреди. В исковата молба са изложени твърдения за фрустрация, унижение, безпомощност, малоценност, мъка, страх, тревожност и притеснения, но по делото не са събрани гласни доказателства от страна на ищеца относно начина, по който твърдените бездействия са се отразили върху психиката му, ежедневието му или здравословното му състояние. При установено нарушение това не би препятствало прилагането на чл.284, ал.5 ЗИНЗС, но при липса на доказано нарушение потвърждава извода, че не са налице всички предпоставки за ангажиране на отговорността на ответника.

Неоснователни са и доводите, че Съдът следва да приеме твърденията на ищеца за доказани само поради специфичния характер на производството и затрудненото доказване от страна на лишените от свобода. Съдът отчита тази специфика и именно поради това изиска от ответника медицинското досие и относимите справки. След като доказателствата са събрани, Съдът е длъжен да ги прецени обективно и в съвкупност. Засиленото служебно начало не отменя правилото, че недоказаният факт не може да бъде приет за настъпил. В случая от събраните документи не се установяват твърдените нарушения.

По изложените съображения Съдът приема, че предявеният иск е неоснователен и следва да бъде отхвърлен изцяло.

При този изход на спора ищецът няма право на разноски, поради което искането за присъждане на такива следва да се остави без уважение. Ответникът е претендирал присъждане на юрисконсултско възнаграждение, но такова не следва да му бъде присъждано. Разпоредбата на чл.286, ал.2 ЗИНЗС предвижда, че когато искът бъде отхвърлен изцяло, съдът осъжда ищеца да заплати разноските по производството. В нормата не е предвидено изрично заплащане на юрисконсултско възнаграждение в полза на ответника. Разпоредбите на чл.286, ал.2 и ал.3 ЗИНЗС са специални спрямо общите правила на ГПК и АПК за разноските. Липсата на изрична уредба, предвиждаща отговорност на ищеца за юрисконсултско възнаграждение при отхвърляне на иск по чл.284 ЗИНЗС, не представлява празнота, която следва да се попълни по аналогия чрез прилагане на чл.78, ал.8 ГПК. Поради това искането на ответника за присъждане на юрисконсултско възнаграждение следва да бъде оставено без уважение.

Така мотивиран и на основание чл.285 ЗИНЗС във вр. с чл.203 и сл. АПК, Административен съд – София-град

РЕШИ:

ОТХВЪРЛЯ иска на Х. Т. И. от [населено място], [улица], ЕГН: [ЕГН], срещу Главна дирекция "Изпълнение на наказанията" в Министерството на правосъдието, за заплащане на обезщетение за причинени неимуществени вреди в размер на 27 000 лв., ведно със законната лихва върху сумата от 31.01.2020 г. до окончателното ѝ изплащане, за твърдени вреди от нечовешко и унижително отношение, изразяващо се в неосигуряване на придружител при освобождаването му от Затвора-гр.С., неосигуряване на консултация с гръден хирург след прекарана фиброзно-кавернозна туберкулоза и неосигуряване на диетична храна, съобразена със заболяването му от хепатит С, за периода от 15.02.2017 г. до 31.01.2020 г. Решението може да бъде обжалвано с касационна жалба или протест пред тричленен състав на Административен съд-София град в 14-дневен срок от получаване на съобщенията до страните.

СЪДИЯ: